

دانشگاه علوم پزشکی تهران
معاونت تحقیقات و فناوری
مدیریت امور پژوهشی

مهر ماه ۱۴۰۳

نشست خبری برای ارائه پیام پژوهشی

مروری بر موانع اجرای راهنماهای سلامت در ایران

مجری اصلی:

دکتر حانیه سادات سجادی

مرکز تحقیقات بهره‌برداری از دانش سلامت و مرکز تحقیق و توسعه سیاست‌های دانشگاه

طرح تحقیقاتی با عنوان "مرور دامنه‌ای مطالعات انجام‌شده در مورد متابعت/پیروی از راهنماهای سلامت در ایران" توسط خانم دکتر حانیه‌سادات سجادی عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی تهران به عنوان مجری اصلی اجرا شده و در سال ۱۴۰۳ خاتمه یافته است. این پژوهش ارزشمند توانسته است به ارتقای سطح دانش در حوزه راهنماهای سلامت و عملکرد آگاه از شواهد کمک نماید. در ادامه خلاصه‌ای از پیام پژوهش و کاربرد آن در راستای ارتقای سلامت جامعه برای استفاده از ذینفعان توسط مجری محترم به اشتراک گذاشته شده است. امید است این دستاورد بتواند راهگشای توسعه و کاربردی شدن نتایج پژوهش‌ها باشد.

✍ خود را معرفی کرده و سوابق علمی و اجرایی مرتبط با طرح حاضر را مختصر بیان کنید.

با درود. من حانیه‌سادات سجادی هستم. استاد دانشگاه علوم پزشکی تهران در رشته مدیریت سلامت. حدود ۲۰ سال است که در سیاست‌گذاری‌های سلامت مشغول فعالیت، آموزش و پژوهش هستم. حیطه‌ی موردعلاقه پژوهشی‌ام حکمرانی خوب در نظام سلامت است و اختصاصاً در زمینه استفاده از شواهد در سیاست‌گذاری‌ها و عملکردها کار می‌کنم. تلاش کردم همیشه عضوی از تیم‌هایی باشم که با تولید یا سنتز شواهد، آنچه برای تصمیم‌گیری در بخش‌های مختلف نظام سلامت نیاز است را فراهم کنم.

✍ تیم مجریان و همکاران طرح را همراه با وابستگی سازمانی آنها معرفی فرمایید.

یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های تیمی که در این پژوهش فعالیت کردند، حضور پرننگ و فعالیت مداوم دانشجویانی بود که واحد نگارش علمی را در دوره دیپلم پژوهشی دانشگاه با من داشتند. بعد از اتمام این دوره دانشجویان پیشنهاد کار پژوهشی را داشتند و گام به گام همه مراحل انجام یک پژوهش از ایده تا ارسال مقاله با کمک این دانشجویان عزیز پیش رفت. آقای سید نجف ابطی و آقای مهدیار سمعی، دانشجویان رشته پزشکی بودند که در این تیم مشارکت فعال داشتند. به علاوه با توجه به موضوع پژوهش و تجربه یکی از همکارانمان در دانشگاه، در تیم پژوهش، خانم دکتر آزاده سیاری‌فرد دانشیار پزشکی اجتماعی دانشگاه نیز مشارکت داشتند.

✍ مخاطبان نتایج و پیام حاصل از طرح پژوهشی شما چه افراد/گروه هایی هستند؟

در درجه اول تصمیم‌گیرندگان و سیاست‌گذاران سلامت مخاطب اصلی هستند و در درجه بعدی ارائه‌دهندگان خدمات سلامت.

✍ یک عنوان کوتاه، جذاب و قابل فهم برای مخاطبان که نمایانگر پیام اصلی پژوهش شما باشد، بیان کنید .

مروری بر موانع اجرای راهنماهای سلامت در ایران

✍ پیام کلیدی پژوهش شما چیست؟

این مرور دامنه‌ای، وضعیت پایبندی به راهنماهای سلامت را در میان ارائه‌دهندگان خدمات سلامت در ایران بررسی کرده و عوامل ساختاری و زمینه‌ای مؤثر بر آن را شناسایی می‌کند. مرور ۸۳ مطالعه انجام‌شده طی دو دهه گذشته نشان می‌دهد میزان پایبندی معمولاً پایین تا متوسط است و موانعی همچون مشکلات ساختاری، مدیریتی و فرهنگی در این مسئله نقش دارند. در مقابل، آموزش مستمر، نظارت مؤثر و محیط کاری حمایتی از عوامل کلیدی ارتقای پیروی محسوب می‌شوند. این یافته‌ها می‌توانند مبنایی برای طراحی مداخلات هدفمند، بهبود سیاست‌ها و تقویت نظام‌های پایش در کشورهای با درآمد متوسط و پایین فراهم کنند.

✍ پیام پژوهشی خود را در قالب زیر بسط دهید و بیان کنید که "چه کسی"، "چه چیزی"، "چرا" و "کجا" از نتایج پژوهش شما استفاده می‌کند.

- اهمیت و نوآوری موضوع
پیروی از راهنماهای سلامت نقش مهمی در بهبود کیفیت مراقبت و کاهش هزینه‌ها دارد. این پژوهش برای نخستین بار با مرور مطالعات، ضمن تعیین میزان پیروی از این راهنماها، موانع و تسهیل‌کننده‌های کلیدی در ایران را شناسایی کرده و مبنایی علمی برای طراحی مداخلات هدفمند و تقویت سیاست‌های سلامت آگاه از شواهد فراهم کرد.

- مهمترین نتایج طرح به زبان غیر تخصصی
در این مرور، ۸۳ مقاله بررسی شد که بیشتر آن‌ها به زبان انگلیسی بودند. یافته‌های ما نشان داد در بیشتر موارد، میزان عمل به راهنماها کم یا متوسط گزارش شده و فقط در تعداد کمی از موارد، پایبندی خوب بوده است. بررسی‌ها نشان داد که دلایل عمل نکردن کامل به راهنماها شامل مشکلات ساختاری و مدیریتی، ضعف آموزش و نظارت، مسائل اقتصادی و چالش‌های فرهنگی است.

• موارد کاربرد نتایج طرح

بهبود عمل به راهنماهای سلامت نیاز به یک نگاه چندجانبه دارد و باید هم به مشکلات فردی و هم به مشکلات کلی سیستم توجه شود. یکی از راه‌های مهم، آموزش بهتر و بیشتر به کارکنان سلامت است. همچنین، ایجاد محیط کاری حمایتی که به تصمیم‌گیری علمی و درست اهمیت بدهد، بسیار مهم است. با این کارها می‌توان شرایطی فراهم کرد که کارکنان بهتر به راهنماها عمل کنند و در نهایت، وضعیت بیماران هم بهتر شود.

✍ دو تأثیر و یا کاربرد اصلی پژوهش شما چیست؟

تأثیر اول: نبود سطح کافی دانش و آموزش ارائه‌دهندگان مراقبت‌های سلامت، عوامل سیستمی و سازمانی چالش‌های مهم پایبندی ارایه‌دهندگان خدمات به راهنماهای سلامت است.
تأثیر دوم: اتخاذ رویکردی برای پایش و سنجش میزان رعایت راهنماها و ارتباط دادن آن با معیارهای ارزشیابی عملکرد می‌تواند انگیزه‌ای برای پایبندی بیشتر با راهنماهای سلامت باشد.

✍ محدودیت‌های شواهد و نتایج به دست آمده در طرح شما چه بوده است؟

مطالعه از نوع مروری بود و بیشترین محدودیت دسترسی به پایگاه‌های داده‌ای و اصل مقاله‌ها بود.

✍ انجام چه پژوهش‌هایی را در ادامه تحقیق خود پیشنهاد می‌دهید که می‌تواند منجر به کاربردی‌تر شدن نتایج و تأثیر بیشتر یافته‌های شما شود؟

مورد اول شناسایی شواهد موجود در مورد راهکارهای رفع موانع پایبندی و اجرای راهنماهای سلامت است که از طریق مرور شواهد و بررسی best practice قابلیت انجام دارد. همچنین مطالعه‌ای روش‌شناسی برای اتخاذ رویکردی جهت سنجش مداوم میزان اجرای راهنماها به ویژه راهنماهای بالینی با استفاده از سامانه‌های موجود توصیه می‌شود.

✍ ادامه مسیر کاربردی کردن یا اجرای پژوهش‌های آتی، به چه حمایت‌هایی از سمت مسوولین و نهادهای مرتبط نیاز دارد؟

لازم است در سطح سیاست‌گذاری‌های ملی یا دانشگاهی سلامت، کارگروه‌ها یا نهادهایی از ذی‌نقشان اصلی تشکیل شود و با توجه به موانعی که برای پایبندی به راهنماهای بالینی وجود دارد، مداخله‌های کاربردی تدوین و اجرایی شود.

آیا نتایج طرح شما منجر به تغییری در ابعاد اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، بهداشتی، آموزشی، ارزش های دینی یا قوانین سازمان غذا و دارو شده است؟
خیر

در صورتی که این طرح منتج به مقاله شده است لینک مقاله (ها) را اعلام کنید. خیر

اگر مخاطبان یا سایر پژوهشگران بخواهند با شما ارتباط برقرار کنند، مسیر ارتباطی شما چیست؟
hsajjadi@tums.ac.ir

حداکثر چهار مرجع اصلی استفاده شده در طرح خود را ذکر نمایید:

1. Meteku BT, De Silva K, Green SE, Turner T. Guideline developers in Low-and Middle-Income Countries want to develop and use living guidelines, but are currently limited by important barriers: Findings from a Qualitative Study. Journal of Clinical Epidemiology. 2025;111707.
2. Olayemi E, Asare EV, Benneh-Akwasi Kuma AA. Guidelines in lower-middle income countries. British journal of haematology. 2017;177(6):846-54.
3. Orangi S, Orangi T, Kabubei KM, Honda A. Understanding factors influencing the use of clinical guidelines in low-income and middle-income settings: a scoping review. BMJ open. 2023;13(6):e070399.
4. Behzadifar M, Bragazzi NL, Arab-Zozani M, Bakhtiari A, Behzadifar M, Beyranvand T, et al. The challenges of implementation of clinical governance in Iran: a meta-synthesis of qualitative studies. Health Res Policy Syst. 2019;17(1):3.

در خاتمه، اگر توضیح یا نکته دیگری باقی مانده، بیان کنید.

—

شناسنامه خبر

عنوان طرح: مرور دامنه‌ای مطالعات انجام‌شده در مورد متابعت/پیروی از راهنماهای سلامت در ایران

کد طرح: ۶۴۳۳۱

مجری اصلی: دکتر حانیه سادات سجادی

تاریخ اختتام: مهر ۱۴۰۳

لینک مقاله: -